

Molnár Ambrus. Fotó: Füle Tamás | parokia.hu

Trevin Wax teológusprofesszor és misziós munkatárs három fontos szempontot hangsúlyoz a keresztyén egyház megújulása kapcsán:¹ amikor felmerül a megújulás szükségessége, akkor 1. az egyház sokkal rosszabb állapotban van, mint ahogyan látszik; 2. jóval radikálisabb lépésekre van szükség, mint amilyenekre gondolunk; 3. nagyobb szükség van a szeretetre, mint arra a felháborodásra és gyűlöletre, amely elindíthatná a megújulást. Előadásomban ezeket a szempontokat szeretném ismertetni, és egyházunk jelen helyzetére vonatkoztatni.

Molnár Ambrus

AZ EGYHÁZ MEGÚJULÁSÁNAK REFORMÁTUS SZEMPONTJAI

1. Az egyház helyzete sokkal rosszabb

Teológiai kiindulásunk, hogy Isten munkája nyomán az egyház a bűn által deformált világban bontakozik ki.² Ezért a keresztyén egyház élete is a nyomorúság világában zajlik, és az elkerülhetetlenül hatással van rá.

A nyomorúság számos külső torzulással jár mai magyar református egyházunkra nézve is. Kit nem gondolkodtatott még el az egyház fenntartásának nehézsége, az anyagi kiszolgáltatottság, az anyagi előny megszerzésének egyéni lehetősége, a keresztyénség társadalmi súlyának csökkenése, a lelkészek csökkenő létszáma, a szervezeti és működési nehézségek, a hatalommal való visszaélés, az intézmény növekedése, a politikai térben való nem megfelelő mozgolódás,

1 Wax, Trevin: You Can't Reform a Church You Hate, *thegospelcoalition.org*, 2021. 12. 02. URL: <https://www.thegospelcoalition.org/blogs/trevin-wax/love-basis-church-reform/> Utolsó letöltés: 2026. 08. 21.

2 Vö. *Heidelbergi káté*, 54. kérdés-felelet.

a nem őszinte, kettős beszéd mótélya, a hátsó szándékok és társadalmi elvárások kérdése? Ezek kívülről is látszanak.

A külső problémák mellett azonban sokkal számottevőbbek a belső feszültségek – nemcsak az egyház szervezetén belül, hanem a szívünk állapota tekintetében. Hogyan mehetnénk el szó nélkül amellett, hogy egyházunkban is jelen van a hitvallásokkal és a szilárd tanítással szembeni közömbösség, a Biblia tekintélyének devalválódása, sőt néhol már a megkérdőjelezése is, a személyes erkölcsi válság fájdalmas és keserű gyümölcsei, az evangélium megújító erejében és a teológiai munka eredményességében való elbizonytalanodás, az egyházfegyelem hiánya, az etikát, szexualitást érintő tévtanítások irányában tanúsított érdektelenség és a helyi gyülekezet központi szerepének megkérdőjelezése az intézmények javára? A helyzet sokkal súlyosabb, sokkal mélyebb és sokkal szomorúbb, mint elsőre tűnik.

Az egyház válságával való szembenézés legfontosabb kérdése mindig ugyanaz. Helyre lehet-e még hozni? Wax rámutat, hogy két véglet kísért a kérdés megválaszolásakor. Vannak, akik kizárólagos megoldásként a külső dekonstrukciót látják: elérkezett az idő, hogy megtörténjen az intézményes egyház és a helyi gyülekezet teljes szétválasztása, hogy az egyház – ahogyan kezdetben is – ismét hitvalló emberek kis közössége legyen, szemben a hatalommal rendelkező szervezettel és intézménnyel (ahogyan arra a szabadegyházak létrejöttékor és az egyházszakadások során láttunk példát). Ebben az esetben elfelejtjük, hogy a szervezetet éppen a helyi gyülekezetek hozták létre azzal a céllal, hogy közösen lássanak el olyan szükséges feladatokat, amelyek meghaladják egy-egy gyülekezet lehetőségét és erejét (pl. a lelkészképzés folytonosságának biztosítását vagy a külső hitvallási kontrollt), továbbá hogy infrastruktúránk a történelmi folytonosság szükségszerű következménye. Ez az irány tehát messze túlmutatna az egyházi „rossz” felszámolásán, és magával ragadhatná a helyi gyülekezetek működésének szükséges intézményes előfeltevéseit is. A reformok másik iránya pedig könnyen belső dekonstrukcióhoz vezet, ami önjelöltek felemelkedése révén a keresztyén hit tartalmát az adott kontextushoz idomítja (hasonló volt megfigyelhető például a nemiség teológiai megítélésének kérdése esetében az Európai Protestáns Egyházak Közössége tavalyi tanácskozásán), így a gyülekezet végső soron olyan civil szervezet marad, amely vallásos érdeklődéssel bír.

Sokkal rosszabb állapotban van az egyház, mint ahogyan látszik.

2. A megújulás radikálisabb lépései

A bibliai remény és így a megújulás központi fogalma a református teológia szerint Jézus Krisztus feltámadása (vö. 1Kor 15,14), amely a keresztyén ember újjáteremtésének alapja (vö. 1Kor 15,23) és a világ megújításának kezdete (vö. Jel 21,1). Ahogy a bibliai megújulás alapja egyéni szinten a Krisztus szerinti önmehtagadás, úgy a nagyobb egyházi egység esetében sem lehet másképp.

Mivel a keresztyén teológia végső távlata nem kevesebb, mint Isten színéről színre látása és a vele szemtől szemben folyó tökéletes élet a hibátlan világban (vö. 1Jn 3,2),

ezért a keresztyén reménységet a történelmen túli, eszkatológiai távlat jellemzi. Vagyis földi történelme során egyszerre jellemző rá a tökéletesség és a tökéletlenség.

Éppen ezért, amikor tenni kívánunk azért, hogy egyházunk feltámadjon a válságból – figyelmeztet Wax –, világosan meg kell különböztetnünk azt a szándékot, amely lebontja az épületet, és tort ül a romok felett, attól az akarattól, amely lecsupaszítja a penészes falakat, amíg újra megtalálja azokat az elsődleges teológiai igazságokat, amelyek mindenhol és minden keresztyén számára közősek voltak, illetve a másodlagos teológiai igazságokat, amelyek folytatólagosan a református teológiai sajátosságot jelentették számunkra a keresztyénségben belül.

Nem az a probléma sok egyházi reformtörekvéssel, hogy túl radikális javaslatok látnak napvilágot, hanem épp ellenkezőleg: nem elég radikálisak, nem hatolnak elég mélyre, ott hagyják a penészfoltokat a falon. Miért? Mert „a reményt immár aktív, cselekvői erénnyé válták fel – a világot megváltoztató tetteként, amelyből egy új emberiség, a »jobb világ« fog megszületni. Ily módon a remény politikaivá vált, és úgy tűnt, beteljesítése magára az emberre vár. Isten Országa, ami a keresztyénység középpontját képezi, az ember országává, a holnapi »jobb világgá« vált”³ – írja Joseph Ratzinger katolikus teológus.

A keresztyénségben belül mindig az volt a legradikálisabb reform, amikor visszatértek a keresztyén hit szívéhez, magjához, lényegéhez: az evangéliumhoz. Az egyház megújulása a történelem legradikálisabb elköteleződésére tart számot. Wax szerint: „A megújulás megköveteli, hogy elutasítsunk minden olyan világi programot, amely az egyház fiaskóit, kudarcait, gyengeségeit ürügyként használná fel az egyház alapjának megváltoztatására.”⁴

A megújulás visszavezet bennünket Isten megismerésének a forrásához, a Bibliához és annak tekintélyéhez. Francis A. Schaeffer teológus, filozófus figyelmeztet, hogy a feladat: „Nem igazodni az autonóm szabadság korunkra jellemző világszelleméhez és engedelmeskedni Isten Igéjének. Ez pedig azt jelenti, hogy a Biblia teljes tévedhetetlen tekintélyének engedelmeskedve élünk korunk döntő erkölcsi és társadalmi kérdéseit illetően, akárcsak a tanítás terén. Az Isten Igéje iránti engedelmesség a vízvázasztó.”⁵ Ha ezt elmulasztjuk, arra csak úgy tekinthetünk, mint hogy nem kívánjuk az Isten szerinti teljes megújulást.

A megújuláshoz tehát sokkal radikálisabb lépésekre van szükség, mint amilyenekre magunktól gondolunk.

3. A szeretet erősítése a gyűlölettel szemben

Egyházként pontosan kell látnunk az identitásunk centrumát. Folyamatosan kísért bennünket, hogy politikai csoportosulás, valamiféle homályos spiritualitás játszótere vagy hagyományörző klub legyünk. Keresztyénként végső soron olyan emberek

3 RATZINGER, Joseph (XVI. Benedek pápa): *Végidő. A halál és örök élet kérdései*, ford. TÖRÖK Csaba, Budapest, Jel Kiadó, 2017, 12.

4 WAX: i. m.

5 SCHAEFFER, Francis A.: *A nagy evangéliumi katasztrófa*, ford. HARGITAI Róbert, Budapest, Evangéliumi Kiadó, 2020, 139.

vagyunk, akik Isten igéjének adunk elsőbbséget, az ő nevét imádjuk, róla kívánunk vallást tenni, és az ő igazságát és kegyelmét képviseljük, mert találkoztunk a Szentháromság Istennel, aki maga a keresztyénség lényege. Éppen ezért hozzátartozik az identitásunkhoz, hogy folyamatosan tápláljuk magunkban a szeretetet Jézus Krisztus és az ő menyasszonya iránt. Hiszen csak annak az egyháznak a megújulásáért tehetünk bármit is teológiai értelemben, amely rabul ejtette a szívünket.

Ahhoz, hogy ez valódi szeretet legyen, meg kell válaszolnunk még egy kérdést. Hogyan szerethetjük azt az egyházat, amely ennyi nehézséggel, teherrel, problémával, sőt mocskokkal van tele? Wax a következő választ adja erre: ha a botrányok miatt éppen nehéz szeretni az egyházat, gondoljunk a szentség még ma is jelen levő és megnyilvánuló valóságára, azokra a névtelen, ismeretlen emberekre a közelünkben, akik hűségesekek voltak Isten igéjéhez, az imádsághoz, és ragaszkodtak a keresztyén hit közösségi megéléséhez és továbbadásához. Ha már nincs bennünk szeretet az egyházunk iránt, akkor itt az idő, hogy figyelmünket ne a kiemelkedő, a híres, hanem a szorgalmas lelkipásztorokra tereljük, akiknek a nevét a legtöbben nem ismerik közülünk, akik ma is rengetegféle módon megmutatják az evangélium iránti hűségüket, akiknek nincsenek sokkoló botrányaik, akik elsősorban nem a nyilvánossághoz kívánnak szólni, hanem élnek, szolgálnak, és észrevétlenül mennek a sírba, miután a keresztyén szeretet és hűség csendes megnyilvánulásait mutatták. Ők is az egyházunkhoz tartoznak.

A szeretet persze mentséggé is válhat a bűnnel szemben, ha elvakít, és vakká tesz a bűnökre. De a szeretet hiánya még a legjobb egyházban is elfedheti az evangélium jelenlétét.

Az utóbbi hónapokban a két korinthusi levél alapján szólnak az igehirdetések gyülekezetünkben. Ezek alkotják a leghosszabb újszövetségi szakaszt, amely egyetlen konkrét gyülekezet felé íródott (16 + 13 = 29 fejezet), és egyszerre a legterjedelmesebb, illetve legélesebb konfliktust tükrözik, amely egyházvezető és gyülekezet között a Biblia alapján ránk maradt. A konfliktus része volt pártoskodás, szexuális kicsapongás, a közösség megbotránkoztatása, személyeskedés, társadalmi megkülönböztetés és kirekesztés, amely botrányos módon még az úrvacsorai kegyelmi közösségbe is begyűrűzött. Ennek ellenére Pál Isten gyülekezetének, megszentelteknek és elhívott szenteknek nevezi azokat, akikkel szemtől szemben és távolról is vitát folytat. Az összeütközés alapja az Isten cselekedeteiért égő szeretet.

Wax figyelmeztet: nézhetünk gyászosan, elkeseredve és fájdalommal az egyházra. Megnevezhetjük a rosszat. Sírhatunk is felette. De ha valóban megújulást szeretnénk, akkor helyre kell állítanunk az elkötelezettségünket a szégyen valódi evangéliumi okainak kigyomlálása iránt. De ne hagyjuk, hogy az egyház bűnei eltakarják előlünk a szeretetnek azt a csodáját, amely egyúttal egyházunk lényege is: Isten igazságát és kegyelmét.

ABSZTRAKT

Az egyház megújulásának református szempontjai

A tanulmány Trevin Wax alapján a református egyház megújulásának három alapvető szempontját vizsgálja: az egyház válságának mélységét, a radikálisabb reform szükségességét és a szeretet elsőbbségét. Bemutatja, hogy a valódi megújulás nem pusztán szervezeti változást, hanem az evangéliumhoz, Isten Igéjéhez és a keresztyén hit alapjaihoz való visszatérést jelenti. A tanulmány hangsúlyozza, hogy az egyház bűneivel történő őszinte szembenézés nem vezethet az egyház iránti szeretet elvesztéséhez. A református megújulás útja ezért az igazság, az engedelmesség és a Krisztus egyháza iránti szeretet együttes érvényesítésében ragadható meg.

Kulcsszavak: *egyházi megújulás, református egyház, evangélium, Biblia tekintélye, egyházkritika, egyházszeretet, radikális reform, egyházfegyelem, keresztyén identitás*

ABSTRACT

Reformed Perspectives on the Renewal of the Church

Based on the work of Trevin Wax, this study examines three fundamental aspects of the renewal of the Reformed Church: the depth of the church's crisis, the need for more radical reform, and the primacy of love. It demonstrates that true renewal is not merely an organizational change, but a return to the Gospel, the Word of God, and the foundations of the Christian faith. The study emphasizes that honestly confronting the church's sins must not lead to a loss of love for the church. The path to Reformed renewal, therefore, lies in the combined practice of truth, obedience, and love for the church of Christ.

Keywords: *renewal of the church, Reformed Church, gospel, authority of the Bible, criticism of the church, love for the church, radical reform, church discipline, Christian identity*